

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้คัดเลือกโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accident Sampling) จำนวน 324 ราย สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม การวัดระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เป็นการวัดในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพและด้านทัศนคติ โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้ศึกษาวิเคราะห์โดยใช้สมการถดถอย (Regression Analysis) ด้วยวิธีแบบจำลองโพรบิต (Probit Model) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมีดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไป

1) ข้อมูลด้านประชากร

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 324 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 51.2 และเพศชายร้อยละ 48.8 กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีอายุอยู่ในวัยผู้สูงอายุตอนต้นร้อยละ 63.0 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสและคู่สมรสยังมีชีวิตอยู่ร้อยละ 56.5 รองลงมาคือ มีสถานภาพแยกกันอยู่ /หม้าย/หย่าร้าง ร้อยละ 35.4 และสถานภาพโสดร้อยละ 8.0 ดังตาราง 4.1 นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุส่วนมาก มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีร้อยละ 93.8 ซึ่งระดับการศึกษาที่พบมากที่สุดคือ ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 41.8 รองลงมาคือ ไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 29.8 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 12.0 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 9.2 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 91.4 มีอาชีพก่อนอายุ 60 ปีที่มีรายได้ไม่แน่นอน เมื่อพิจารณาแต่ละอาชีพพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุดร้อยละ 28.9 รองลงมาคือ อาชีพค้าขายร้อยละ 28.6 และมีกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจร้อยละ 6.4 ดังตาราง 4.2

ตาราง 4.1 เพศ อายุ สถานภาพการสมรสของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (324 คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	158	48.8
หญิง	166	51.2
อายุ		
อายุตอนต้น: อายุ 60-74 ปี	204	63.0
อายุตอนปลาย: อายุตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไป	120	37.0
สถานภาพ		
โสด	26	8.0
สมรสและคู่สมรสยังมีชีวิตอยู่	183	56.5
แยกกันอยู่/หม้าย/หย่าร้าง	115	35.4

ที่มา: จากการศึกษา

ตาราง 4.2 ระดับการศึกษาและอาชีพหลักก่อนอายุ 60 ปีของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (324 คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	97	29.8
ประถมศึกษา	136	41.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	39	12.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	30	9.2
ปวส./ปวช.	2	0.6
ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป	20	6.1

ที่มา: จากการศึกษา

ตาราง 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (324 คน)	ร้อยละ
อาชีพหลักก่อนอายุ 60 ปี		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	12	3.7
มีการประกอบอาชีพ	312	96.2
รับจ้างทั่วไป	94	28.9
ค้าขาย	93	28.6
เกษตรกร	39	12.0
หาของป่า/เก็บของป่า	29	8.9
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	21	6.4
แม่บ้าน	16	4.9
พนักงานเอกชน	7	2.2

ที่มา: จากการศึกษา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุเพศชายและกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุเพศหญิงมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ในวัยผู้สูงอายุตอนต้น คือ อายุอยู่ระหว่าง 60 ปีถึง 74 ปี ซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุมีสถานภาพสมรสและคู่สมรสยังมีชีวิตอยู่ สำหรับระดับการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ มีการศึกษาอยู่ระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและมีอาชีพก่อนอายุ 60 ปีที่มีรายได้ไม่แน่นอน

2) ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

สำหรับข้อมูลด้านเศรษฐกิจประกอบด้วย รายได้ต่อเดือนของผู้สูงอายุ ความพอเพียงของรายได้ แหล่งที่มาของรายได้หลังอายุ 60 ปี รายจ่ายต่อเดือนของผู้สูงอายุ ภาระหนี้สินของผู้สูงอายุ และลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 64.5 มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 2,500 บาท รองลงมาคือ มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 7,500 บาทเป็นต้นไปร้อยละ 51.1 โดยรายได้ส่วนใหญ่ร้อยละ 61.1 ได้รับจากเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ รองลงมาคือ เป็นรายได้ที่ได้จากบุตรหลานร้อยละ 93.5 เมื่อพิจารณาความเพียงพอของรายได้ต่อรายจ่าย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 79.9 มีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายต่อเดือน เนื่องจากค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ภายในครอบครัวเช่น ค่าสาธารณูปโภคต่างๆ บุตรหลานเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมดและพบว่า บริเวณรอบๆที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง มีการปลูกผัก ผลไม้ จึงทำให้ค่าใช้จ่ายด้านอาหารลดลง รองลงมาคือ

มีเงินเหลือเก็บ ซึ่งรายจ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีรายจ่ายน้อยกว่าร้อยละ 50 ของรายได้ต่อเดือนคิดเป็นร้อยละ 75 และร้อยละ 93.2 ไม่มีภาระหนี้สิน สำหรับลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 86.7 เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย รองลงมาคือ มีบุตรหลานหรือญาติพี่น้องเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยคิดเป็นร้อยละ 10.8 และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 2.5 เช่าที่อยู่อาศัยหรือเช่าผู้อื่น ดังแสดงในตาราง 4.3

ตาราง 4.3 รายได้ต่อเดือน รายจ่ายต่อเดือนและภาระหนี้สินขององค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ

องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (324 คน)	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือนของผู้สูงอายุ		
0 – 500 บาท	108	33.3
501 – 2,499 บาท	101	31.2
2,500 – 4,999 บาท	39	12.0
5,000 – 7,499 บาท	27	8.3
ตั้งแต่ 7,500 บาทเป็นต้นไป	49	15.1
แหล่งของรายได้หลังอายุ 60 ปี		
บุตรหลาน	98	39.5
เบี้ยยังชีพ	198	61.1
ญาติพี่น้อง	12	3.71
การประกอบอาชีพ/คู่สมรส	20	6.18
บำนาญ บำนาญ	21	6.49

ที่มา: จากการศึกษา

ตาราง 4.3 (ต่อ)

องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (324 คน)	ร้อยละ
รายจ่ายต่อเดือนของผู้สูงอายุ		
น้อยกว่าร้อยละ 50 ของรายได้ต่อเดือน	243	75.0
ตั้งแต่ร้อยละ 50 ของรายได้ต่อเดือน	81	25.0
ภาระหนี้สิน		
ไม่มีภาระหนี้สิน	302	93.2
มีภาระหนี้สิน	22	6.8
ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ		
ตนเองเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	281	86.7
บุตรหลาน/ญาติพี่น้อง	35	10.8
เช่าผู้อื่นอาศัย	8	2.5

ที่มา: จากการศึกษา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้อีกต่อเดือนไม่เกิน 2,500 บาท โดยรายได้อีกส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างได้จากเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ มีรายได้อีกเพียงพอกับรายจ่ายต่อเดือน ไม่มีภาระหนี้สินและกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีที่อยู่อาศัยในปัจจุบันเป็นของตนเอง

4.2 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

สำหรับการวัดคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในการศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาได้แสดงผลการวัดระดับในแต่ละองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ได้แก่ องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ องค์ประกอบด้านสังคม องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบด้านสุขภาพ องค์ประกอบด้านจิตใจ และแสดงระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมของผู้สูงอายุ ซึ่งคะแนนขององค์ประกอบทั้ง 5 ด้านที่กลุ่มตัวอย่างวัดได้นั้น จะแสดงผลเป็นคะแนนเฉลี่ย ส่วนระดับคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมของผู้สูงอายุ คำนวณจากผลคะแนนรวมในแต่ละองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตและนำมาหารด้วย 5¹ จากนั้นนำคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแบ่งระดับคุณภาพชีวิตที่กำหนดไว้²

¹ เหตุผลที่ต้องหารด้วย 5 เนื่องจากองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมีจำนวนองค์ประกอบเท่ากับ 5 องค์ประกอบ

² เกณฑ์การแบ่งระดับคุณภาพชีวิตสามารถดูรายละเอียดหน้า 32 ในส่วนการแปลผลคะแนนคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

1) ระดับคุณภาพชีวิตโดยรวมของผู้สูงอายุ

ระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย คะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมของผู้สูงอายุในแต่ละองค์ประกอบ คะแนนคุณภาพชีวิตจำแนกตามระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ ดังตาราง 4.4 ถึงตาราง 4.8

ตาราง 4.4 คะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมของผู้สูงอายุในแต่ละองค์ประกอบ

องค์ประกอบรายด้าน	ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพชีวิต	ร้อยละ
1. ด้านเศรษฐกิจ	3.8	ปานกลาง	76.0
2. ด้านสังคม	4.1	ดี	82.0
3. ด้านสิ่งแวดล้อม	4.9	ดี	98.0
4. ด้านสุขภาพ	4.5	ดี	90.0
5. ด้านจิตใจ	3.9	ปานกลาง	78.0
ระดับคุณภาพชีวิตโดยรวม	4.24	ดี	84.8

หมายเหตุ: ค่าร้อยละคิดจากคะแนนเต็ม 5

ที่มา: จากการศึกษา

จากตาราง 4.4 แสดงผลคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 324 คน พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตโดยเฉลี่ยของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับดี คือ มีคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตโดยรวมเท่ากับ 4.24 หรือคิดเป็นร้อยละ 84.8 ของคะแนนเต็ม 5 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า องค์ประกอบทั้ง 5 ด้านพบว่า องค์ประกอบที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.9 หรือร้อยละ 98.0 รองลงมาคือ องค์ประกอบด้านสุขภาพมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.5 หรือร้อยละ 90.0 อันดับที่สามคือ องค์ประกอบด้านสังคมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.1 หรือคิดเป็นร้อยละ 82.0 อันดับที่ดีคือ องค์ประกอบด้านจิตใจมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.9 หรือคิดเป็นร้อยละ 78.0 อันดับสุดท้ายคือ องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.8 หรือคิดเป็นร้อยละ 76.0

ตาราง 4.5 แสดงองค์ประกอบด้านสังคมของกลุ่มตัวอย่าง 324 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60.8 ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชนคิดเป็นร้อยละ 39.2 สำหรับกิจกรรมทางศาสนา ได้แก่ การฟังเทศน์ ฟังธรรม ทำบุญ ตักบาตรและกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับศาสนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 75.0 ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาคิดเป็นร้อยละ 22.0 เมื่อพิจารณาด้านการมีผู้ดูแล

ในยามเจ็บป่วย พบว่า ร้อยละ 70.6 มีบุตรหลานคอยช่วยเหลือในยามเจ็บป่วย รองลงมาคือ มีเพื่อนบ้านหรืออาสาสมัครจากอนามัยตำบลสุเทพคอยดูแลคิดเป็นร้อยละ 26.8

ตาราง 4.5 องค์ประกอบด้านสังคม

องค์ประกอบด้านสังคม	จำนวน (324 คน)	ร้อยละ
การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน		
ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน	197	60.8
เข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน	127	39.2
การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา		
ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา	71	22.0
เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา	253	78.0
ผู้ดูแลหลักเมื่อเจ็บป่วย		
ไม่มี	6	1.8
บุตรหลาน	229	70.6
คู่สมรส	47	14.5
ญาติพี่น้อง	29	8.9
เพื่อนบ้าน/อาสาสมัคร	87	26.8

ที่มา: จากการศึกษา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชนแต่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาแทนและในยามเจ็บป่วยกลุ่มตัวอย่างจะมีบุตรหลานคอยดูแลช่วยเหลือ

ตาราง 4.6 แสดงองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 324 ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากร้อยละ 90.8 อธิบายว่ารอบๆที่พักอาศัยมีความปลอดภัย เนื่องจากแต่ละชุมชนจะมีสมาชิกคอยสอดส่องดูแลช่วยเหลือในตอนกลางคืน นอกจากนี้สภาพอากาศโดยรอบไม่มีมลภาวะและมีสถานบริการทางการแพทย์ที่เข้าถึงได้ง่าย โดยสถานบริการทางการแพทย์ที่กลุ่มตัวอย่างใช้บริการส่วนมากคือ สถานีอนามัยสุเทพ โรงพยาบาลช้างเผือกและโรงพยาบาลสวนดอก กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 75.0 มีสิ่งอำนวยความสะดวกและมีสาธารณูปโภคเข้าถึงเช่น มีไฟฟ้า ถนน ประปา มีขนส่งมวลชน (รถโดยสารแดง)

ตาราง 4.6 องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม	จำนวน (324 คน)	ร้อยละ
ความปลอดภัยในทรัพย์สิน		
ไม่มีความปลอดภัยในทรัพย์สิน	197	60.8
มีความปลอดภัยในทรัพย์สิน	127	39.2
การมีสาธารณูปโภคเข้าถึง เช่น ไฟฟ้า ถนน ประปา		
ไม่มีสาธารณูปโภค	71	22.0
มีสาธารณูปโภค	253	78.0

ที่มา: จากการศึกษา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุมีองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดี เนื่องจากสภาพแวดล้อมโดยรวมมีความปลอดภัย ไม่มีมลภาวะ มีสถานบริการทางการแพทย์ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม

ตาราง 4.7 แสดงองค์ประกอบด้านสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีโรคประจำตัวคิดเป็นร้อยละ 51.5 โดยโรคที่กลุ่มตัวอย่างเจ็บป่วยมากที่สุดคือ โรคความดันโลหิตสูง คิดเป็นร้อยละ 21.6 รองลงมาคือ โรคเบาหวาน คิดเป็นร้อยละ 15.1 โรคหัวใจ คิดเป็นร้อยละ 7.7 โรคเกาต์ ร้อยละ 4.3 และอื่นๆร้อยละ 2.8 สำหรับแหล่งบริการด้านสุขภาพอนามัยที่ใช้บ่อยที่สุดของกลุ่มตัวอย่างคือ สถานีอนามัยคิดเป็นร้อยละ 77.4 รองลงมาคือ โรงพยาบาลของรัฐบาล ร้อยละ 32.1 และอันดับสุดท้ายคือ คลินิกหรือโรงพยาบาลเอกชนร้อยละ 0.9 ส่วนมากร้อยละ 67.6 ของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่

ตาราง 4.7 องค์ประกอบด้านสุขภาพ

องค์ประกอบด้านสุขภาพ	จำนวน (324 คน)	ร้อยละ
การมีโรคประจำตัว		
ไม่มีโรคประจำตัว	157	48.5
มีโรคประจำตัว*	167	51.5
โรคความดันโลหิตสูง	70	21.6
โรคเบาหวาน	49	15.1
โรคหัวใจ	25	7.7
โรคเกาต์	14	4.3
อื่นๆ	9	2.8
การดื่มสุราหรือการสูบบุหรี่		
ไม่ดื่มสุราหรือสูบบุหรี่	219	67.6
ดื่มสุราหรือสูบบุหรี่	105	32.4
แหล่งบริการด้านสุขภาพอนามัยที่ใช้บ่อยที่สุด*		
สถานีนามัย	251	77.5
โรงพยาบาลของรัฐบาล	104	32.1
คลินิก/โรงพยาบาลเอกชน	3	0.9

หมายเหตุ: * คือ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

อื่นๆ หมายถึง มีโรคประจำตัวมากกว่า 1 โรค

ที่มา: จากการศึกษา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุส่วนมากมีโรคประจำตัว โดยจะป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงมากที่สุด ส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา สำหรับแหล่งบริการด้านสุขภาพอนามัยที่ใช้บ่อยที่สุดคือ สถานีนามัย เนื่องจากสถานีนามัยอยู่ใกล้ที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง ทำให้เข้าถึงได้ง่ายมากกว่า

ตาราง 4.8 องค์ประกอบด้านจิตใจ

องค์ประกอบด้านจิตใจ	จำนวน (324 คน)	ร้อยละ
มีความพอใจและมีความสุขในชีวิตปัจจุบัน	293	90.4
ไม่มีความพอใจและมีความสุขในชีวิตปัจจุบัน	31	9.6
รู้สึกว่าคุณค่าต่อครอบครัวและสังคม	141	43.5
มีความรู้สึกว่าคุณค่าต่อครอบครัวและสังคม	183	56.5
ไม่มีการแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น	167	51.5
มีการแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น	157	48.5
ไม่รู้สึกว่าตนเองเป็นภาระแก่บุตรหลานและสังคม	286	88.3
มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นภาระแก่บุตรหลานและสังคม	38	11.7

ที่มา: จากการศึกษา

ตาราง 4.8 จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านจิตใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 90.4 มีความพอใจและมีความสุขในชีวิตปัจจุบัน ร้อยละ 56.5 ของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุคิดว่าตนเองมีคุณค่าต่อครอบครัวและสังคม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุร้อยละ 88.3 รู้สึกว่าตนเองไม่เป็นภาระแก่บุตรหลานสังคมและกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุร้อยละ 51.5 ไม่มีการแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น สาเหตุมาจากคนในยุคปัจจุบันต่างคนต่างอยู่ ไม่เกื้อกูล ช่วยเหลือกันเหมือนในอดีต นอกจากนี้ผู้สูงอายุอธิบายว่า ในบางครั้งแบ่งปันหรือช่วยเหลือผู้อื่น ถูกมองว่าเป็นการกระทำเพื่อหวังผลตอบแทน จึงทำให้ผู้สูงอายุไม่อยากจะแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น ส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยในด้านจิตใจของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.9 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุส่วนมากมีความพอใจและมีความสุขในชีวิตปัจจุบัน รู้สึกว่าตนเองไม่เป็นภาระแก่บุตรหลานและสังคม แต่ในแง่ของการแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่น พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุมีการแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่นน้อย เนื่องจากสภาพสังคมและการใช้ชีวิตของคนในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป คือ ต่างคนต่างอยู่ ไม่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นต้น

2) คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามระดับคุณภาพชีวิต

ผลการศึกษาค้นคว้าคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า สามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 139 คนคิดเป็นร้อยละ 42.9 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดและกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดีจำนวน 185 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 57.1 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนคุณภาพชีวิตโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 คิดเป็นร้อยละ 77.2 ของคะแนนเต็ม 5 และกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี มีคะแนนคุณภาพชีวิตโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 คิดเป็นร้อยละ 91.6 ของคะแนนเต็ม 5 ดังตาราง 4.9

ตาราง 4.9 คะแนนคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ

รายละเอียด	คุณภาพชีวิตระดับปานกลาง	คุณภาพชีวิตระดับดี
จำนวนตัวอย่าง (ร้อยละ)	139 (42.9)	185 (57.1)
คะแนนคุณภาพชีวิตโดยเฉลี่ย (ร้อยละ)	3.86 (77.2)	4.58 (91.6)

ที่มา: จากการศึกษา

ตาราง 4.10 กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนคุณภาพชีวิตโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 คิดเป็นร้อยละ 77.2 ของคะแนนเต็ม 5 พบว่า องค์กรประกอบด้านสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.8 รองลงมาคือ องค์กรประกอบด้านสุขภาพมีค่าเท่ากับ 4.2 ส่วน องค์กรประกอบด้านเศรษฐกิจเท่ากับ 3.3 องค์กรประกอบด้านสังคมเท่ากับ 3.6 และองค์กรประกอบด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.4 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี มีคะแนนคุณภาพชีวิตโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 คิดเป็นร้อยละ 91.6 ของคะแนนเต็ม 5 สำหรับองค์กรประกอบ 3 อันดับแรกคือ องค์กรประกอบด้านสิ่งแวดล้อมมีค่าเท่ากับ 4.9 รองลงมาคือ องค์กรประกอบด้านสุขภาพมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.7 องค์กรประกอบด้านสังคมมีค่าเท่ากับ 4.6

ตาราง 4.10 ระดับคุณภาพชีวิตของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

องค์ประกอบ	ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	
	คุณภาพชีวิตระดับปานกลาง	คุณภาพชีวิตระดับดี
1. ด้านเศรษฐกิจ	3.3	4.3
2. ด้านสังคม	3.6	4.6
3. ด้านสิ่งแวดล้อม	4.8	4.9
4. ด้านสุขภาพ	4.2	4.7
5. ด้านจิตใจ	3.4	4.4
รวม	3.86	4.58
ร้อยละ	77.2	91.6

หมายเหตุ: ค่าร้อยละคิดจากคะแนนเต็ม 5

ที่มา: จากการศึกษา

จากตาราง 4.11 องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณภาพชีวิตอยู่ระดับปานกลางร้อยละ 92.8 มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 7,500 บาท มีรายจ่ายมากกว่าร้อยละ 50 ของรายได้ต่อเดือนคิดเป็นร้อยละ 31.7 ไม่มีเงินออมในยามเจ็บป่วย แต่เป็นสิทธิการรักษาพยาบาล เช่น บัตรสายตรง คือ กรณีที่บุตรหลานสามารถเบิกได้ บัตรทอง ทำให้มีคะแนนเฉลี่ยด้านเศรษฐกิจเท่ากับ 3.3 จากคะแนนเต็ม 5 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี จะมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 7,500 บาทขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 21.1 ส่วนใหญ่มีรายจ่ายต่อเดือนน้อยกว่าร้อยละ 50 ของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนคิดเป็นร้อยละ 80.0 มีเงินออมในยามฉุกเฉินหรือยามเจ็บป่วยและเป็นเจ้าที่อยู่อาศัยเอง โดยคะแนนเฉลี่ยด้านเศรษฐกิจจึงอยู่ในระดับที่ดีกว่าหรือเท่ากับ 4.3

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดีนั้น รายได้จะมากกว่ารายจ่าย มีรายจ่ายน้อยกว่าร้อยละ 50 ของรายได้ต่อเดือน มีการเก็บเงินออมในยามฉุกเฉินหรือยามเจ็บป่วยและมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง

ตาราง 4.11 องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ

รายละเอียด	ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ		รวม (ร้อยละ)
	ระดับปานกลาง (ร้อยละ)	ระดับดี (ร้อยละ)	
รายได้ต่อเดือนของผู้สูงอายุ			
น้อยกว่า 7,500 บาท	129 (92.8)	146 (79.8)	275 (84.9)
ตั้งแต่ 7,500 บาทขึ้นไป	10 (7.2)	39 (21.1)	49 (15.1)
รายจ่ายของผู้สูงอายุ			
น้อยกว่าร้อยละ 50 ของรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	95 (68.3)	148 (80.0)	243 (75.0)
ตั้งแต่ร้อยละ 50 ของรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	44 (31.7)	37 (20.0)	81 (25.0)
ภาระหนี้ของผู้สูงอายุ			
ไม่มีภาระหนี้สิน	106 (76.3)	145 (78.4)	251 (77.5)
มีภาระหนี้สิน	33 (23.7)	40 (21.6)	73 (22.5)
การมีเงินออมในยามฉุกเฉินหรือยามเจ็บป่วย			
มีเงินออมในยามฉุกเฉินหรือในยามเจ็บป่วย	77 (55.4)	140 (75.7)	217 (67.0)
ไม่มีเงินออมในยามฉุกเฉินหรือในยามเจ็บป่วย	62 (44.6)	45 (24.3)	107 (33.0)
ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ			
ผู้สูงอายุเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย	119 (85.6)	162 (87.6)	281 (86.7)
เป็นของบุตรหลาน/เช่าที่อยู่อาศัยผู้อื่น	20 (14.4)	23 (16.5)	43 (13.3)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าร้อยละของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง โดยคิดจากคะแนนเต็ม 5

ที่มา: จากการศึกษา

ตาราง 4.12 องค์ประกอบด้านสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง จะไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนร้อยละ 67.6 เช่น ออกกำลังกายตอนเย็น งานประเพณีต่างๆ การเข้ากิจกรรมทางศาสนาของกลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 61.2 เช่น ทำบุญ ฟังเทศน์ฟังธรรม อยู่เพียงลำพัง มีบุตรหลานคอยดูแลคิดเป็นร้อยละ 88.5 จึงมีคะแนนเฉลี่ยด้านสังคมเท่ากับ 3.6 จากคะแนนเต็ม 5 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี จะไม่เข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชนคิดเป็นร้อยละ 55.7 โดยกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาคิดเป็นร้อยละ 44.3 และมีบุตรหลานคอยดูแล คิดเป็นร้อยละ 94.6 ทำให้คะแนนเฉลี่ยด้านสังคมเท่ากับ 4.6

ตาราง 4.12 องค์ประกอบด้านสังคม

รายละเอียด	ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ		รวม (ร้อยละ)
	ระดับปานกลาง (ร้อยละ)	ระดับดี (ร้อยละ)	
การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน			
เข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน	45 (32.4)	82 (44.3)	127 (39.2)
ไม่ได้ร่วมกิจกรรมภายในชุมชน	94 (67.6)	103 (55.7)	197 (60.8)
การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา			
เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา	85 (61.2)	168 (90.8)	253 (78.0)
ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา	54 (38.8)	17 (9.2)	71 (22.0)
การมีบุตรหลานคอยดูแลและช่วยเหลือ			
มีบุตรหลานคอยดูแลและช่วยเหลือ	123 (88.5)	175 (94.6)	298 (92.0)
ไม่มีบุตรหลานคอยดูแลและช่วยเหลือ	161 (11.5)	10 (5.4)	171 (52.8)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าร้อยละของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง โดยคิดจากคะแนนเต็ม 5

ที่มา: จากการสำรวจ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุจะมีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับที่ดีได้นั้น กลุ่มตัวอย่างต้องได้เข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน ได้เข้ากิจกรรมทางศาสนาและมีบุตรหลานคอยดูแลช่วยเหลือ

ตาราง 4.13 องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม

รายละเอียด	ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ		รวม (ร้อยละ)
	ระดับปานกลาง (ร้อยละ)	ระดับดี (ร้อยละ)	
ความปลอดภัยในชีวิต			
มีความปลอดภัยในชีวิตและอื่นๆ	126 (90.6)	181 (97.8)	307 (94.8)
ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและอื่นๆ	13 (9.4)	4 (2.2)	17 (5.2)
การเข้าถึงของสาธารณูปโภค			
มีสาธารณูปโภค	101 (72.7)	152 (82.2)	253 (78.0)
ไม่มีสาธารณูปโภค	38 (27.3)	33 (17.8)	71 (22.0)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าร้อยละของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง โดยคิดจากคะแนนเต็ม 5

ที่มา: จากการศึกษา

จากตาราง 4.13 องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านสิ่งแวดล้อมของทั้งสองกลุ่มอยู่ในระดับดี กล่าวคือ บริเวณรอบๆที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุมีความปลอดภัยคิดเป็นร้อยละ 94.8 มีสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกเข้าถึง เช่น ไฟฟ้า ถนน ประปา ขนส่งมวลชน คิดเป็นร้อยละ 78.0 จึงทำให้องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีคะแนนเท่ากับ 4.9

ตาราง 4.14 องค์ประกอบด้านสุขภาพ

รายละเอียด	ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ		รวม (ร้อยละ)
	ระดับปานกลาง (ร้อยละ)	ระดับดี (ร้อยละ)	
การมีโรคประจำตัว			
มีโรคประจำตัว	102 (73.4)	65 (35.1)	167 (51.5)
ไม่มีโรคประจำตัว	37 (26.6)	120 (64.9)	157 (48.5)
การดื่มสุราหรือการสูบบุหรี่			
ดื่มสุราหรือสูบบุหรี่	29 (56.9)	76 (27.8)	105 (32.4)
ไม่ดื่มสุราหรือไม่สูบบุหรี่	22 (43.1)	197 (72.2)	219 (67.6)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือ ค่าร้อยละของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง โดยคิดจากคะแนนเต็ม 5

ที่มา: จากการศึกษา

จากตาราง 4.14 องค์ประกอบด้านสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 73.4 มีโรคประจำตัว เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง หัวใจ มีการดื่มสุราและสูบบุหรี่คิดเป็นร้อยละ 56.9 ทำให้คะแนนเฉลี่ยด้านสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลางเท่ากับ 4.2 ซึ่งน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวหรือมีโรคเรื้อรัง ดื่มสุราหรือสูบบุหรี่ จะทำให้ระดับคุณภาพชีวิตน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่ไม่มีโรคประจำตัวหรือไม่มีโรคเรื้อรัง ไม่ดื่มสุราหรือไม่สูบบุหรี่

จากตาราง 4.15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดีส่วนใหญ่ จะมีความพอใจและมีความสุขกับชีวิตปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 93.5 รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าต่อครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 73.0 และกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุส่วนมากไม่คิดว่าตนเองเป็นภาระแก่บุตรหลาน ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 67.0 ไม่มีการแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น

ดังที่กล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ องค์ประกอบด้านสังคม องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบด้านสุขภาพและองค์ประกอบด้านจิตใจ ถือเป็นตัวชี้วัดที่มีความ

จำเป็นและมีความสำคัญต่อการวัดระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เนื่องจากองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านสามารถอธิบายภาพโดยรวมของผู้สูงอายุและรายละเอียดของผู้สูงอายุ

ตาราง 4.15 องค์ประกอบด้านจิตใจ

รายละเอียด	ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ		รวม (ร้อยละ)
	ระดับปานกลาง (ร้อยละ)	ระดับดี (ร้อยละ)	
มีความสุขและมีความสุขในชีวิตปัจจุบัน	120 (86.3)	173 (93.5)	293 (90.4)
ไม่มีความสุขและมีความสุขในชีวิตปัจจุบัน	19 (13.7)	12 (6.5)	31 (9.6)
รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่าต่อครอบครัว	91 (65.5)	50 (27.0)	141 (43.5)
รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าต่อครอบครัว	48 (34.5)	135 (73.0)	183 (56.5)
ไม่มีการแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น	43 (30.9)	124 (67.0)	167 (51.5)
มีการแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น	96 (69.1)	61 (33.0)	157 (48.5)
ไม่รู้สึกว่าตนเองเป็นภาระแก่บุตรหลาน	134 (96.4)	152 (82.2)	286 (88.3)
มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นภาระแก่บุตรหลาน	5 (3.6)	33 (17.8)	38 (11.7)

ที่มา: จากการศึกษา

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านจิตใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับคุณภาพชีวิตส่วนใหญ่ร้อยละ 93.5 มีความพอใจและมีความสุขในชีวิตปัจจุบัน ร้อยละ 73.0 ของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุคิดว่าตนเองมีคุณค่าต่อครอบครัวและสังคม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ ร้อยละ 82.2 รู้สึกว่าตนเองไม่เป็นภาระแก่บุตรหลาน สังคมและร้อยละ 67.0 ไม่มีการแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น ส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยในด้านจิตใจของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.9 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน

4.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จะใช้สมการถดถอย (Regression Analysis) โดยวิธีแบบจำลองโพรบิต (Probit Model) สำหรับตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ในการศึกษารั้งนี้ ผู้ศึกษาได้จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรสของผู้สูงอายุและอาชีพหลักก่อนอายุ 60 ปี ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ต่อเดือนของผู้สูงอายุ ภาระหนี้สินของผู้สูงอายุและลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและการมีบุตรหลานคอยดูแล ปัจจัยด้านสุขภาพ ได้แก่ การมีโรคประจำตัวของผู้สูงอายุ

ก่อนการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้ศึกษาได้ทำการทดสอบว่า ปัจจัยแต่ละตัวเกิดปัญหา Multi-Collinearity หรืออาจกล่าวได้ว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันเองในระดับสูงหรือไม่ จากการทดสอบพบว่า ปัจจัยแต่ละตัวที่นำมาวิเคราะห์ไม่เกิดปัญหา Multi-collinearity สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จะใช้สมการถดถอย (Regression Analysis) โดยวิธีแบบจำลองโพรบิต (Probit Model) พบว่า สมการและแบบจำลองที่ได้มีความเหมาะสม เพราะค่า Pearson Chi-Square มีค่าเท่ากับ 389.710 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และมีค่าคงที่เท่ากับ 0.062 โดยปัจจัยที่มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา รองลงมาคือ การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน และอันดับสุดท้ายคือ สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังนี้

1) ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่

การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา พบว่า ถ้าผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาคือ การได้ฟังเทศน์ฟังธรรม ทำบุญ ตักบาตร ทำให้ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นและเมื่อพิจารณาผลกระทบที่มีต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจากค่า Marginal Effect มีค่าเท่ากับ 0.169 อธิบายได้ว่า ถ้าผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา โอกาสที่ผู้สูงอายุจะมีระดับคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.9 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 กล่าวคือ สังคมไทยมีความเชื่อทางศาสนา มองว่าศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและช่วยให้ดับทุกข์ได้ ดังนั้นการได้เข้ากิจกรรมทางศาสนา มีส่วนช่วยให้จิตใจสงบ ช่วยบรรเทาความเครียดจากการมีสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไป มีบทบาทการทำงานที่ลดลง กลายเป็นบุคคลว่างงาน จึงมีผลให้คุณภาพชีวิตสูงขึ้น

การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน พบว่า ถ้าผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆภายในชุมชน เช่น แอโรบิก รำไม้พลอง วิ่งหรือเดินเพื่อสุขภาพ ทำให้ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นและเมื่อพิจารณาผลกระทบที่มีต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจากค่า Marginal Effect มีค่าเท่ากับ 0.06 อธิบายได้ว่า หากผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆภายในชุมชน โอกาสที่ผู้สูงอายุจะมีระดับคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 6 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 กล่าวคือ การได้เข้าร่วมกิจกรรม ได้พบปะสังสรรค์ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ ช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกไม่เหงาหรือซึมเศร้า จึงมีผลให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น

มีบุตรหลานดูแล พบว่า ถ้าผู้สูงอายุมีบุตรหลานให้การดูแลเลี้ยงดู ทำให้ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสูงขึ้น เมื่อพิจารณาผลกระทบที่มีต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจากค่า Marginal Effect มีค่าเท่ากับ 0.162 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 อธิบายได้ว่า หากผู้สูงอายุมีบุตรหลานให้การดูแลเลี้ยงดู โอกาสที่ผู้สูงอายุจะมีระดับคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.2 กล่าวคือ การมีบุตรหลานคอยดูแล คอยรับฟังปัญหาต่างๆมีส่วนช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกสบายใจและมีความสุข จึงทำให้ระดับคุณภาพชีวิตดีขึ้นตามด้วย

2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

รายได้ต่อเดือน พบว่า ถ้าผู้สูงอายุมีรายได้ต่อเดือนเพิ่มขึ้น ทำให้ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาผลกระทบที่มีต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจากค่า Marginal Effect มีค่าเท่ากับ 0.009 อธิบายได้ว่า หากผู้สูงอายุมีรายได้ต่อเดือนเพิ่มขึ้น 1,000 บาท โอกาสที่ผู้สูงอายุจะมีระดับคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.9 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 กล่าวได้ว่า รายได้ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ดังนั้นรายได้ย่อมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตเช่นกัน

ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัย พบว่า ถ้าผู้สูงอายุเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย ทำให้ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาผลกระทบที่มีต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจากค่า Marginal Effect มีค่าเท่ากับ 0.125 อธิบายได้ว่า หากผู้สูงอายุเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย โอกาสที่ผู้สูงอายุจะมีระดับคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.5 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 กล่าวคือ การมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองนั้นทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและรู้สึกว่าตนเองไม่เป็นภาระของบุตรหลาน ส่งผลโดยตรงด้านจิตใจของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น ดังนั้นคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจะดีขึ้นเช่นกัน **ภาระหนี้สินของผู้สูงอายุ** พบว่า เป็นตัวแปรที่ไม่ได้ส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กล่าวคือ การมีภาระหนี้สินของผู้สูงอายุ ไม่มีผลทำให้ระดับคุณภาพชีวิตเปลี่ยนไป

3) ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่

อาชีพหลักก่อนอายุ 60 ปี พบว่า ถ้าผู้สูงอายุมีอาชีพหลักที่มีรายได้แน่นอน เช่น ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ทำให้ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาผลกระทบที่มีต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจากค่า Marginal Effect มีค่าเท่ากับ 0.273 อธิบายได้ว่า หากผู้สูงอายุที่มีอาชีพหลักที่มีรายได้แน่นอน เช่น ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ โอกาสที่ผู้สูงอายุจะมีระดับคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 27.3 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ตรงกันข้ามเมื่อพิจารณาผลกระทบที่มีต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจากค่า Marginal Effect ของอาชีพหลักก่อนอายุ 60 ปีที่มีรายได้ไม่แน่นอนมีค่าเท่ากับ -0.142 -0.230 และ -0.233 อธิบายได้ว่า หากผู้สูงอายุที่มีอาชีพหลักที่มีรายได้ไม่แน่นอนเช่น เกษตรกร แม่บ้าน หาของป่า โอกาสที่ผู้สูงอายุจะมีระดับคุณภาพชีวิตลดลงร้อยละ 14.2 ร้อยละ 23 และร้อยละ 23.3 ตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 กล่าวคือ อาชีพที่มีรายได้แน่นอนกว่าย่อมมีความมั่นคงในชีวิตมากกว่า ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่หลังวัยทำงานหรือหลังอายุ 60 ปีมีชีวิตที่ดี

ระดับการศึกษา พบว่า ถ้าผู้สูงอายุมีระดับการศึกษาที่สูง ทำให้ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาผลกระทบที่มีต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจากค่า Marginal Effect มีค่าเท่ากับ 0.015 สามารถอธิบายได้ว่า หากผู้สูงอายุมีระดับการศึกษาเพิ่มขึ้น 1 ระดับโอกาสที่ผู้สูงอายุจะมีระดับคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.5 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 กล่าวได้ว่าการศึกษามีส่วนช่วยในเรื่องความมั่นคงในชีวิตเพราะการศึกษาที่ดีย่อมทำให้มีอาชีพที่ดี มั่นคง ทำให้ในยามชราไม่ลำบาก

สถานภาพ พบว่า ถ้าผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรสและคู่สมรสยังมีชีวิตอยู่ ทำให้ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาผลกระทบที่มีต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจากค่า Marginal Effect มีค่าเท่ากับ 0.079 อธิบายได้ว่า หากผู้สูงอายุสมรสและคู่สมรสยังมีชีวิตอยู่ โอกาสที่ผู้สูงอายุจะมีระดับคุณภาพชีวิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.9 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 กล่าวได้ว่า ผู้สูงอายุที่สมรสและคู่สมรสยังมีชีวิตอยู่ จะมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้อยู่เพียงลำพัง มีคนคอยดูแล จึงทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นด้วย

อายุ พบว่า ถ้าผู้สูงอายุมีอายุเพิ่มขึ้น ทำให้ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุลดลง เมื่อพิจารณาผลกระทบที่มีต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจากค่า Marginal Effect มีค่าเท่ากับ -0.007 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อธิบายได้ว่า หากผู้สูงอายุมีอายุเพิ่มขึ้น 1 ปี โอกาสที่ผู้สูงอายุจะมีระดับคุณภาพชีวิตลดลงร้อยละ 7 กล่าวคือ การมีอายุเพิ่มขึ้นร่างกายก็จะยิ่งเสื่อมลงกว่าเดิม ทำให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไปเพราะสภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย ดังนั้นคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจะลดลงตาม

เพศ พบว่า เป็นตัวแปรที่ไม่ได้ส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กล่าวคือ ผู้สูงอายุไม่ว่าเป็นเพศชายหรือเพศหญิงย่อมไม่ส่งผลทำให้ระดับคุณภาพชีวิตเปลี่ยนไป ซึ่งผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

4) ปัจจัยด้านสุขภาพ ได้แก่

โรคประจำตัว พบว่า ถ้าผู้สูงอายุมีโรคประจำตัว ทำให้ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ลดลง เมื่อพิจารณาผลกระทบที่มีต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจากค่า Marginal Effect มีค่าเท่ากับ -0.081 สามารถอธิบายได้ว่า หากผู้สูงอายุมีโรคประจำตัวเช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง หัวใจและอื่นๆ โอกาสที่ผู้สูงอายุจะมีระดับคุณภาพชีวิตลดลงร้อยละ 8.1 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังคำกล่าวที่ว่า การไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ เมื่อสุขภาพไม่ดี ย่อมส่งผลต่อการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป คือ ถ้าผู้สูงอายุมีโรคประจำตัว ความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆจะลดลง จึงทำให้ต่อคุณภาพชีวิตลดลง

ตาราง 4.16 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตด้วยแบบจำลองโพรบิต

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	ค่า Z	ระดับนัยสำคัญ
ค่าคงที่	1.062	0.233	4.552	0.000
ปัจจัยด้านประชากร				
อายุ	-0.007	0.003	-2.483	0.013**
ระดับการศึกษา	0.015	0.004	3.901	0.000***
สถานภาพการสมรส	0.079	0.036	2.199	0.028**
อาชีพหลักก่อนอายุ 60 ปี				
- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	0.273	0.083	3.281	0.001***
- เกษตรกร	-0.142	0.053	-2.686	0.007***
- แม่บ้าน	-0.230	0.076	-3.013	0.003**
- หางของป่า	-0.233	0.058	-3.978	0.000***

หมายเหตุ: *** ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ** ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 * ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

ที่มา: จากการคำนวณ

ตาราง 4.16 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	ค่า Z	ระดับนัยสำคัญ
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ รายได้ต่อเดือน	0.009	0.002	3.656	0.000***
ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัย	0.125	0.054	2.299	0.022**
ภาระหนี้สินของผู้สูงอายุ	-0.051	0.072	-0.707	0.480
ปัจจัยด้านสังคม				
การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน	0.060	0.039	4.168	0.000***
การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา	0.169	0.041	4.704	0.000***
มีบุตรหลานดูแล	0.162	0.062	2.604	0.009***
ปัจจัยด้านสุขภาพ				
การมีโรคประจำตัว	-0.081	0.036	-2.275	0.023**
Pearson Goodness-of-Fit Test		Chi-Square	df^a	Sig.
		389.710	312	0.002***

หมายเหตุ: *** ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ** ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 * ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10

^aที่มา: จากการคำนวณ